

MNENJA

ODBOR REGIJ

149. PLENARNO ZASEDANJE OR, 27. 4. 2022–28. 4. 2022

Mnenje Evropskega odbora regij – Krepitev odnosov med EU in Združenim kraljestvom na podnacionalni ravni ter blažitev teritorialnih posledic izstopa Združenega kraljestva iz EU

(2022/C 301/03)

Poročevalec: Michael MURPHY (IE/EPP), član grofijskega sveta Tipperary, župan občine Conmel**POLITIČNA PRIPOROČILA**

EVROPSKI ODBOR REGIJ (OR)

Splošne ugotovitve

1. pozdravlja Sporazum o trgovini in sodelovanju med EU in Združenim kraljestvom (v nadaljevanju: Sporazum), ki je začel veljati 1. maja 2021 in zagotavlja stabilen pravni okvir za odnose med obema stranema. Podpira skupen in odgovoren pristop k izvajanju Sporazuma, vključno s Protokolom o Severni Irski, in zagotavljanje enakih konkurenčnih pogojev ter ceni prizadevanja Evropske komisije, da bi našla ustvarjalne rešitve, zlasti za vprašanja, ki se porajajo v odnosih med Severno Irsko in preostalimi deli Združenega kraljestva;
2. želi spomniti, da je ta Sporazum⁽¹⁾ tudi sporazum o prosti trgovini⁽²⁾, ki vsebuje določbe o sodelovanju v gospodarskih, družbenih in okoljskih zadevah ter na področju ribištva, vendar vključuje tudi „tesno partnerstvo za varnost državljanov“ in splošen okvir upravljanja. Ugotavlja, da Sporazum zajema področja pristojnosti držav članic EU, ki ponekod sodijo med pristojnosti regij z zakonodajnimi pooblastili;
3. zato obžaluje, da Sporazum ne upošteva dovolj teritorialne razsežnosti in da vloga lokalnih in regionalnih oblasti v odnosih med EU in Združenim kraljestvom v njem ni ustrezno priznana. Te oblasti so omenjene samo, ko gre za prilagajanje nekaterih elementov sporazuma specifičnim razmeram⁽³⁾ na regionalni ravni ali v zvezi z zelo posebnimi vprašanji, kot so davčna pravila⁽⁴⁾. Poudarja, da ima civilna družba, ki je že v načelu del institucionalnega okvira, v Sporazumu točno določeno vlogo⁽⁵⁾;
4. pozdravlja sodelovanje med Evropsko unijo in Združenim kraljestvom pri odzivu na rusko agresijo na Ukrajino in poudarja, da so lokalne oblasti po Evropi v prvih vrstah pri nujenju praktične in humanitarne podpore;

⁽¹⁾ Na podlagi člena 217 PDEU.

⁽²⁾ Na podlagi člena 207 PDEU.

⁽³⁾ Stran 61.

⁽⁴⁾ Stran 249.

⁽⁵⁾ Stran 23.

Večje institucionalno priznanje odnosov med EU in Združenim kraljestvom na podnacionalni ravni kot cilj

5. poudarja, da je skupina za stike OR-Združeno kraljestvo, ustanovljena februarja 2020, edini institucionalni kanal za nadaljevanje dialoga in političnega partnerstva med lokalnimi in regionalnimi oblastmi EU ter Združenega kraljestva, pa tudi za izmenjavo strokovnega znanja, zlasti o teritorialnem sodelovanju in čezmejnih vprašanjih. Ugotavlja, da skupina deluje kot forum za vzajemno koristno razpravo o problemih in priložnostih skupnega interesa, ki so se pojavili po izstopu Združenega kraljestva iz EU, zlasti na tematskih področjih, ki ne poznajo meja (kot so podnebne spremembe, turizem, digitalni in zeleni prehod ter skupna kulturna dediščina). Predstavniki OR lahko tako v okviru te skupine s predstavniki lokalnih in regionalnih oblasti Združenega kraljestva razpravljajo o tovrstnih vprašanjih, kar OR omogoča nadaljevati te plodne odnose in jih spodbujati na podnacionalni ravni;

6. ob upoštevanju, da je Združeno kraljestvo edina država članica, ki je izstopila iz EU, ugotavlja, da bodo odnosi EU s to državo tudi v prihodnje bolj intenzivni in večdimenzionalni kot odnosi s katero koli drugo tretjo državo; pri tem je treba priznati pomen odnosov na podnacionalni ravni. Zato se zavzema za uradno priznanje skupine za stike OR-Združeno kraljestvo kot uradnega sogovornika lokalnih in regionalnih oblasti EU in Združenega kraljestva, ki v okviru Sporazuma deluje na podnacionalni ravni. To bi omogočilo ocenjevanje podnacionalne razsežnosti ključnih političnih in zakonodajnih vprašanj, ki bodo vplivala na dvostranske odnose med EU in Združenim kraljestvom, kakršne bodo na svojih interesnih področjih izvajali tudi parlamentarna skupščina, forum civilne družbe in specializirani odbori Združenega kraljestva in EU. Lokalne in regionalne oblasti v Združenem kraljestvu hkrati poziva, naj si pri britanski vladi še naprej prizadevajo za uradno priznanje skupine za stike OR-Združeno kraljestvo;

7. izrecno poziva Evropsko komisijo, naj znova preuči strukturo skupnega Partnerskega sveta, ki nadzoruje izvajanje in uporabo Sporazuma, in poskusi odpraviti neupoštevanje teritorialne razsežnosti tako, da v spremljanje in upravljanje Sporazuma vključi lokalne in regionalne oblasti. Z organizacijo lokalnih dialogov (tehnično dogovarjanje) za obravnavo vprašanj, ki so v lokalni pristojnosti (ribištvo, usposabljanje, mobilnost, teritorialno sodelovanje ...), bi prispevali k izboljšanju odnosov med EU in Združenim kraljestvom na makroravni;

8. spodbuja Evropski parlament, naj uvede vzajemno koristno formalno interakcijo med OR ter Delegacijo Evropskega parlamenta pri Parlamentarni skupščini za partnerstvo med EU in Združenim kraljestvom v zvezi z vprašanji skupnega interesa, da bi zagotovil podatke s teritorialne ravni o izvajanju Sporazuma;

9. pozdravlja sedanje pogovore na politični in tehnični ravni za odpravo težav, povezanih z izvajanjem Protokola o Severni Irski. Spremlja tudi delo Evropske komisije za dokončanje sporazuma o Gibraltarju, vendar poudarja, da takšno dogajanje, ki še ni zaključeno, ne bi smelo ovirati izjemne pripravljenosti lokalnih in regionalnih oblasti za opredelitev načinov sodelovanja;

Blažitev teritorialnih posledic brexita

10. meni, da je posledice pogajanj in začetka veljavnosti Sporazuma že od začetka leta 2020 težko ločiti od posledic pandemije COVID-19 ⁽⁶⁾. Pozdravlja študijo, ki jo je pred kratkim naročil, o *novih trgovinskih in gospodarskih odnosih med EU in Združenim kraljestvom ter posledicah za regije in mesta*, v kateri je ugotovljeno, da ima brexit asimetrične posledice za različne sektorje in regije EU, da bolj vpliva na majhna podjetja in da lahko zmanjša mobilnost človeškega kapitala ter sodelovanje med podjetji EU in Združenega kraljestva; poleg tega negativno vpliva na regije in skupnosti, ki z Združenim kraljestvom sodelujejo pri medregionalnih projektih. Pozdravlja navedbo v študiji, da bo treba za odpravo teh asimetričnih posledic v Evropi povečati proračun za rezervo za prilagoditev na brexit;

11. priznava, da regije povsod v EU občutijo teritorialne posledice brexita in da gre pri tem med drugim za gospodarska, okoljska in družbena vprašanja ter vprašanja, povezana s kulturo in izobraževanjem – od trgovanja v večjih pristaniščih, ki so še posebej izpostavljena, kot so Antwerpen, Calais, Cork, Dover, Dublin, Rotterdam in Zeebrugge, pa do prihodnosti študentskih izmenjav, sodelovanja univerz na področju podnebnih sprememb in prilagajanja nanje, regionalnih agencij za trgovino, ki iščejo alternativne trge, in vprašanj, ki pestijo državljanke, vključno z mobilnostjo in integracijo;

⁽⁶⁾ Glej Poglavitje VI letnega barometra OR 2021: <https://cor.europa.eu/en/our-work/Documents/barometer-fullreport%20web.pdf>.

12. opozarja na pomen rezerve za prilagoditev na brexit pri zmanjševanju najbolj neposrednih stroškov, opredeljevanju dolgoročnejših potreb po ocenjevanju posledic brexita, podpiranju regij in gospodarskih panog držav članic, vključno z odpiranjem delovnih mest in zaščito, kot so sheme skrajšanega delovnega časa, preusposabljanje in usposabljanje, ter pri iskanju novih trgov;

13. zato vztraja, da je treba določbe iz uredbe o vzpostavitvi rezerve za prilagoditev na brexit, povezane z vključevanjem regij in lokalnih skupnosti v uporabo rezerve in poročanje na ravni NUTS 2, dosledno upoštevati. Želi tudi spomniti, da je v zvezi s programskim načrtovanjem sredstev iz te rezerve pozval k osredotočenju na MSP, na ukrepe za ponovno integracijo državljanov EU in na tehnično pomoč. Glede porazdelitve sredstev se je zavzel za minimalno pokritje/prag za regije, ki imajo zdaj morskno mejo z Združenim kraljestvom, in dodelitev proračunskih sredstev za ribištvo brez nacionalne indeksacije;

14. deli zaskrbljenost regionalnih partnerjev v Združenem kraljestvu, ki opozarjajo, da se pri strateškem načrtovanju regionalne politike čutijo posledice izgube sredstev EU za kohezijsko politiko in pomanjkanje večletne programske varnosti;

Iskanje novih načinov sodelovanja poleg Sporazuma

15. poudarja pripravljenost lokalne ravni, tj. združenj lokalnih vlad in lokalnih oblasti po vsem Združenem kraljestvu, predvsem pa decentraliziranih dežel, za nadaljevanje in celo okrepitev odnosov na podnacionalni ravni s partnerji EU v obdobju po brexitu;

16. poudarja, da je resnično koristno priznati in spodbujati odnose na podnacionalni ravni in da je to pomembno, saj lahko lokalno dogovarjanje pomaga izboljšati odnose na makroravni. Ponoven začetek tehničnega dogovarjanja na lokalni ravni o ribištvu na območju Kanalskih otokov bi lahko na primer prispeval k izboljšanju odnosov med EU in Združenim kraljestvom;

17. pozdravlja, da je Združeno kraljestvo – čeprav ne sodeluje več v programih financiranja EU – še vedno udeleženo pri štirih tehničnih programih EU: Obzorje Evropa, Copernicus in satelitski nadzor, program Euratoma za raziskave in usposabljanje ter ITER. Zlasti prva programa sta pomembna za lokalne in regionalne oblasti. Ugotavlja, da tudi regije Združenega kraljestva še naprej sodelujejo pri vrsti pobud, med njimi Wales in Škotska, ki sta še vedno vključena v pobudo Vanguard⁽⁷⁾, ki se financira s sredstvi programa Obzorje Evropa (in spremlja industrijsko preobrazbo na podlagi vključujočega, interaktivnega in podjetniškega procesa ter regionalnih strategij pametne specializacije za razvoj in inovacije – RIS3/I3), svet grofije Kent pa je vključen v odbor Straits⁽⁸⁾;

18. želi spomniti, da so nekatere regije Združenega kraljestva še vedno vključene v sedanje programske obdobje (do konca leta 2023), med drugim gre za Interreg Severno morje, Interreg Rokavski preliv in Interreg Irsko-Wales, ter pripominja, da je Združeno kraljestvo pomemben plačnik v proračun za te čezmejne programe, saj prispeva skoraj tretjino sredstev. Ugotavlja, da lokalne in regionalne oblasti po vsej verjetnosti z lokalnimi ali regionalnimi sredstvi ne bodo mogle nadomestiti izgube financiranja iz programa Interreg;

19. ugotavlja, da je treba programe, ki se iztekajo, zlasti če se organi upravljanja nahajajo v Združenem kraljestvu (Interreg Francija (Rokavski preliv) Anglija in Interreg Irsko-Wales), zaključiti pod najboljšimi možnimi pogoji v interesu britanskih upravičencev in upravičencev iz EU ter v skladu z zahtevami EU;

20. ugotavlja, da bo edini čezmejni program sodelovanja, ki bo preživel brexit in se še uporabljal po letu 2023, program PEACE PLUS za obdobje 2021–2027, ki ga financira EU s približno 1 milijardo EUR. S tem programom bodo sedanji elementi financiranja iz programov EU PEACE in Interreg združeni v en sam skladen čezmejni program za Severno Irsko in obmejne grofije na Irskem. Program bo še naprej bistveno prispeval k izvajanju Velikonočnega sporazuma;

21. meni, da bi Združeno kraljestvo lahko sodelovalo v programih Interreg, pri katerih so že zdaj močno udeležene tretje države, kot so program Severno obrobje in Arktika, program za regijo Severnega morja in program za severozahodno Evropo, če bi se britanska vlada strinjala s financiranjem tega sodelovanja;

⁽⁷⁾ <http://www.s3vanguardinitiative.eu/members>

⁽⁸⁾ Odbor Straits je večstranski forum za dialog, ki članom ponuja prožno platformo za sodelovanje v okviru njihovih pristojnosti in za razširitev tega sodelovanja na lokalne akterje, npr. iz sektorja prostovoljstva, izobraževanja ali poslovnega sveta.

22. poudarja, da bi bilo možno ustanoviti evropsko združenje za teritorialno sodelovanje, v katerega bi bila vključena partner iz samo ene države članice EU, tudi iz najbolj oddaljenih regij, in ena lokalna ali regionalna oblast iz Združenega kraljestva. Državam članicam EU predlaga, naj razmislijo o tem instrumentu, če je združljiv z njihovim teritorialnim sodelovanjem in če si želijo sodelovanja z Združenim kraljestvom;

23. obžaluje, da Evropska komisija v osmem poročilu o koheziji ni upoštevala posledic brexita. Te so bile v določenem številu regij EU eden od vzrokov za motnje v gospodarstvu, pri medregionalnem sodelovanju, v raziskovalnih ekosistemih in sistemih usposabljanja ter na področju demografije. Izraža željo, da bi bili geopolitični dogodki bolje upoštevani v prihodnjem pristopu za obdobje po letu 2027;

24. pozdravlja, da so mesta in regije Združenega kraljestva še vedno aktivno vključeni v mnoge mreže in združenja EU, kot je Kongres lokalnih in regionalnih oblasti Sveta Evrope (CLRAE), in da bodo predvidoma tudi v prihodnje vključeni v nekatera evropska združenja, kot so Konferenca obrobni obmorskih regij (CPMR), Eurocities ter Svet evropskih občin in regij (CEMR). Ti mehanizmi so odlična priložnost za izmenjavo izkušenj med lokalnimi in regionalnimi oblastmi Združenega kraljestva ter EU;

25. verjame, da se bo sodelovanje med lokalnimi in regionalnimi oblastmi EU ter Združenega kraljestva nadaljevalo v okviru programov tesnega sodelovanja, saj je približno 100 mest v Združenem kraljestvu⁽⁹⁾ pobratenih z mesti v državah članicah EU. Partnerje v teh programih izrecno poziva, naj še naprej iščejo možnosti financiranja za podporo temu delu, saj tovrstna partnerstva spodbujajo izmenjavo primerov dobre prakse, vzajemno razumevanje in skupne vrednote ter so ključna za evropski način življenja;

26. priznava pomen študentskih izmenjav za mobilnost študentov in skupne raziskave, izboljšanje jezikovnega znanja in krepitev vezi med ljudmi ter podpira prizadevanja decentraliziranih uprav Združenega kraljestva, da odprejo nove možnosti sodelovanja zunaj okvira Sporazuma;

27. želi posebej omeniti valižanski program Taith⁽¹⁰⁾ in pozdravlja mednarodna programa študijskih izmenjav Walesa in Škotske, ki lahko vsaj deloma nadomestita izstop Združenega kraljestva iz programa Erasmus+ ter zapolnita vrzeli, ki jih ni pokrila britanski nacionalni program Turing⁽¹¹⁾;

28. opaža vidne težnje k bilateralizaciji odnosov na podnacionalni ravni, o čemer priča odprtje predstavništev regij EU v Londonu in drugih krajih v Združenem kraljestvu. Tudi decentralizirane dežele Združenega kraljestva želijo postati „globalni narodi“ in dajejo prednost dvostranskim odnosom z evropskimi regijami. V Angliji mesta in metropolitanska območja prav tako začenjajo dvostranske projekte sodelovanja, kar dokazuje tudi partnerstvo med regijo Greater Manchester in zvezno deželo Severno Porenje-Vestfalija. Čeprav podpira dvostranske odnose, pa meni, da takšen razvoj ne sme biti v škodo lokalnih in regionalnih oblasti v državah s šibkejšimi zmogljivostmi na podnacionalni ravni. Ravno tako se te podpore ne sme dojemati kot konkurenca cilju OR, da doseže institucionalno priznanje podnacionalne razsežnosti odnosov med EU in Združenim kraljestvom;

29. meni, da je še veliko neizkoriščenega potenciala za sodelovanje med lokalnimi in regionalnimi oblastmi EU in Združenega kraljestva pri obvladovanju skupnih izzivov, kot so nudenje humanitarne pomoči, trajnostno upravljanje Severnega morja, Rokavskega preliva in Irskega morja, svetovni boj proti podnebnim spremembam, uresničevanje ciljev trajnostnega razvoja na lokalni in regionalni ravni ter prehod k bolj trajnostnemu in digitalnemu turizmu. S tega vidika podpira predlog Združenega kraljestva in Francije, da se pomorščakom in delavcem, ki delajo vzdolž medevropskih povezav, torej tudi med Združenim kraljestvom in Evropsko unijo, zagotovijo minimalne plače;

30. poudarja, da odnosi med regijami EU in Združenega kraljestva temeljijo tudi na skupni kulturni dediščini, jezikih in keltskih (jezikovnih) povezavah ter skupnih evropskih vrednotah in zgodovini naših državljanov;

⁽⁹⁾ Nacionalni statistični urad Združenega kraljestva, podatki za leto 2018, objavljeni septembra 2020: <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/populationandmigration/populationestimates/datasets/twinnedtownsandcities>.

⁽¹⁰⁾ Petletni program za obdobje 2022–2026, ki se je začel februarja 2022 s sredstvi valižanske vlade v višini do 65 milijonov EUR.

⁽¹¹⁾ Ta ne temelji na vzajemnosti, traja eno leto in je prej namenjen zaposlenim na univerzah kot pa študentom.

31. meni, da morajo vse institucije EU poskrbeti za boljše dojetanje in razumevanje potenciala odnosov in partnerstev med EU in Združenim kraljestvom na podnacionalni ravni ter priznanje ključne vloge lokalnih in regionalnih oblasti kot ravni upravljanja, ki je najbližje državljanom;
32. meni, da je vzpostavitev celovitih svetovalnih struktur za pripravljenost regionalnih ali lokalnih oblasti na brexit dobro orodje za izboljšanje odnosov med Združenim kraljestvom in EU;
33. na koncu meni, da je treba pri obravnavi prihodnjih izzivov in usmeritev EU v času po brexitu poskrbeti za boljše razumevanje izzivov in prioritete državljanov v EU, Konferenca o prihodnosti Evrope pa je ustrezen mehanizem za doseg tega cilja.

V Bruslju, 27. aprila 2022

Predsednik
Evropskega odbora regij
Apostolos TZITZIKOSTAS
